

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

В умовах післявоєнної відбудови, рушійною силою економічного відновлення мають стати малі та середні підприємства (МСП), чий розвиток буде заохочуватися державними програмами та притоком іноземного капіталу: грантового фінансування і приватних інвестицій. Для гармонійного розвитку нового економічного ландшафту держава може зробити ставку, зокрема, на кооперативний рух.

Яскравим прикладом регіону, розореного війною, населення якого не тільки відбудувало, а й значно поліпшило своє становище, є баскський муніципалітет Мондрагон. Своєму успіху він може завдячувати однойменній асоціації кооперативів, заснованій в 1956 році іспанським священником Хосе Марією Арісмендіарріетою. Йому вдалося згуртувати місцеве населення навколо принципів солідарності та співробітництва в усіх сферах економічної діяльності регіону. В наші дні Мондрагон налічує близько 100 кооперативів в своєму складі, та продовжує розвиватися, спираючись на діяльність власної кредитної спілки, а також власних освітніх закладів [1].

Подібний підхід можливий і в Україні. Кооперування має ряд переваг над більш розповсюдженими індивідуальними і корпоративними формами підприємницької діяльності, зокрема розподіл ризиків у здійсненні підприємницької діяльності та доступ до більших обсягів капіталу, без залучення традиційних кредитних установ або венчурного капіталу. Для робітників участь у кооперативі означає право голосу, частка в компанії та справедлива компенсація праці. Однак, найбільшими дивідендами є соціальна відповідальність таких підприємств та їх сприяння розвитку культури демократичного самоуправління, громадянського суспільства, підприємницького духу населення.

Станом на 2020 рік, частка кооперативів поміж всіх зареєстрованих в Україні юридичних осіб складала всього 2% [2]. При цьому кооперативна діяльність здебільшого представлена споживчими та обслуговуючими кооперативами, хоча закон «Про кооперацію», що надає правосуб'єктність кооперативам в Україні, не обмежує напрями і види їх діяльності [3]. Серед основних причин такої слабкої репрезентації варто виділити: відсутність повноцінних державних програм з розвитку кооперативної діяльності, непоінформованість підприємців і робітників про існування і переваги кооперативної форми підприємства, відсутність в громадах ініціативи.

Для поліпшення ситуації необхідна як участь держави, так і ініціативних підприємців, готових бути лідерами своїх громад. Пріоритетними мають стати: дорозробка законодавства в сфері кооперативної діяльності; проведення інформаційних кампаній, освітніх заходів, конференцій тощо; фінансування та субсидії для кооперативів, створення асоціацій для обміну досвідом і взаємодопомоги; створення кредитних спілок. Загалом, відродження кооперативного руху може стати наріжним каменем у формуванні нової, соціально-відповідальної економіки.

Перелік посилань:

1. How Mondragon became the world's largest co-op. URL: <https://www.newyorker.com/business/currency/how-mondragon-became-the-worlds-largest-co-op>
2. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/edrpoj/ukr/EDRPU_2020/ks_opfg/ks_opfg_0220.htm
3. Закон України «Про кооперацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15> (дата звернення 15.11.2022)